

MUSIK • ALLIANSEN

Remissvar på utredningens betänkande Kreativa Sverige! Nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher (SOU 2022:44)

Musikalliansen i Sverige AB har genom remiss från Regeringen beretts tillfälle att ge sina synpunkter på utredningens betänkande (SOU 2022:44).

Utredningens betänkande innehåller ett förslag till en nationell strategi för främjande av hållbar utveckling för företag i kulturella och kreativa branscher. Förslaget är att genomföra strategin under tio år med fokus på sex prioriterade strategiska områden.

De sex strategiska områdena är:

1. Tydligt tvärpolitiskt ansvar för kunskap, synergier och samverkan
2. Förnyelse av rådgivning, kapitalförsörjning och innovationsstöd
3. Långsiktigt och snabbt på upphovsrättens marknad
4. Export, internationalisering och värdeskapande utomlands
5. Hållbar arbetsmarknad och kompetensförsörjning för alla
6. Platsens betydelse för kulturella och kreativa verksamheter (och tvärtom).

Om Musikalliansen

Musikalliansens huvuduppdrag är att inom det offentligt stödda musikområdet erbjuda en anställningsform som minskar skillnaderna mellan tillsvidareanställning och frilansverksamhet. Bolaget har för närvarande 163 musiker anställda.

Musikalliansen stödjer även hela det fria musiklivet genom kompetensutveckling, främjande insatser och samarbeten med andra aktörer på musikområdet. Musikalliansen ägs av Svensk Scenkonst, Musikerförbundet, Sveriges Yrkesmusikerförbund (SYMF), Fackförbundet Scen & Film och Trygghetsrådet TRS. Verksamheten finansieras med statligt bidrag via Statens Kulturråd.

Allmänt om utredningens betänkande

Musikalliansen tillstyrker och välkomnar betänkandets förslag på en nationell strategi för företag inom kulturella och kreativa näringar, med några synpunkter och kommentarer.

Musikalliansen önskar kommentera:

- A. Betänkandets avgränsning, definitioner och modell
- B. Strategins sex prioriterade områden (med särskilt fokus på frågor som angränsar till Musikalliansens verksamhet)

A. Betänkandets avgränsning, definitioner och modell

Sammantaget ställer sig Musikalliansen positiv till modellen, matrisen och processen som definieras i betänkandet (Kap 4).

Musikalliansen välkomnar att strategin har ett fokus på företagandet och näringsaspekter. Bland annat konstateras att *"Konst och kultur hänger samman med ekonomi och marknad."* (sid 23)

Musikalliansen välkomnar även att betänkandet nämner konsten och kulturens värde, samtidigt som man förtydligar avgränsningen för betänkandet: *"Konst och kultur är en förutsättning för företag i kulturella och kreativa branscher och en grund för ett framtida Kreativa Sverige... Det är inte en utgångspunkt för denna strategi att bygga den grunden i första hand. Strategins utgångspunkt är att designa bättre främjande för företag vilket också kan leda till en framtid där den kulturella hållbarheten i samhället ökar."* (sid 27)

Ovanstående distinktion menar Musikalliansen stämmer väl med de utövare och verksamheter som Musikalliansen, utifrån en kulturpolitisk uppgift, främjar. Konstnärliga utövare verkar på en marknad där företagsekonomiska principer råder, och de är många gånger företagare själva. Samtidigt kräver värnandet av konstnärlig utveckling och konstnärliga uttryck särskilda satsningar, som ibland står vid sidan av marknadslogiken.

Betänkandet nämner den växelverkan som finns mellan offentligt stödda verksamheter och privata företag, och modellen omfattar alla verksamheter inom kulturella och kreativa branscherna. Musikalliansen kan bekräfta denna bild av en offentlig och privat sektor som samverkar och skapar synergier.

Vad avser avsnittet om soloföretagare i modellen (sid 34) önskar Musikalliansen, som omfattar en stor mängd soloföretagare inom musikbranschen, addera aspekten att soloföretagare många gånger är uppdragsgivare till andra utövare och företagare inom branschen, trots att de inte har egna anställda. Genom att driva egna projekt eller vara involverade i större sammanhang kan ett soloföretag således bidra till en mängd arbetstillfällen och synergier. Dessa förutsättningar och villkor för konstnärer och kreatörer att kunna skapa sina egna möjligheter är något som Musikalliansen bidrar till.

MUSIK • ALLIANSEN

Den ökade betydelsen av det egna entreprenörskapet medför emellertid utmaningar för konstnärliga utövare. Musikalliansen bekräftar det som betänkanudet gör gällande, att många soloföretagare inte främst bär identiteten av företagare, och att företagsformen många gånger är ofrivillig. Att kombinera konstnärlig utveckling och produktion med entreprenörskapets plikter och förväntningar innebär svårigheter som många yrkesutövare vittnar om. Musikalliansen erbjuder stärkande insatser för kreatörer i detta avseende och skapar därigenom förutsättningar för en funktionell marknad genom att ta bort vissa hinder.

Avsnitt 5. Definitioner och språkanvisningar:

Musikalliansen tillstyrker de definitioner och språkanvisningar som föreslås.

B. Strategins sex prioriterade områden

- Avsnitt 6.1) Tydligt tvärpolitiskt ansvar för kunskap, synergier och samverkan

Betänkanuets tvärspektoriella anslag och förslag om samordning över politikområden tillstyrks.

Musikalliansen stödjer till fullo betänkanuets förslag om tydligare samverkan mellan staten och representanter för organisationer som samlar företag/företagare i olika storlekar (*Tydligare samverkan mellan staten och andra aktörer, sid 47*). Musikalliansen önskar betona den sakkunskap som främjande organisationer nära företagen besitter, och som på ett integrerat sätt behöver vara i dialog med strategins analyser och samordningsinsatser.

- Avsnitt 7.2) Förnyelse av rådgivning, kapitalförsörjning och innovationsstöd

Musikalliansen välkomnar området fokus på målgruppsanpassad rådgivning via träffsäkra företagsfrämjare och instämmer till fullo i betänkanuets formulering: *”Främjandet behöver också i högre grad än vad som sker i dag, kanaliseras genom branschernas egna organisationer. Insatser i större skala mot solo- och duoföretagen kan tänkas fungera mest effektivt om de kanaliseras via organisationer eller samlingsplatser där företagarna har en naturlig och frekvent kontaktyta, eftersom företagen i dessa grupper ofta saknar tid och resurser för att samtidigt både driva och utveckla sin verksamhet.” (Sid 54)*

Musikalliansen välkomnar även området fokus på kapitalförsörjning och dess mening att svag tillgång till kapital är ett av de främsta tillväxthindren. Musikalliansen delar även betänkanuets mening att *”kulturella och kreativa solo- och mikroföretag i högre grad än genomsnittet (har) behov av stödmedel för stärkt utveckling inom nya försäljningskanaler, produktutveckling, marknadsföring och kompetensutveckling”.* (Sid 55)

Musikalliansen välkomnar avsnittet om innovation och förnyelse och stödjer idén om att *”Offentliga aktörer behöver höja sin kunskap om hur värden uppstår i kulturella och kreativa företags innovation.”* (Sid 57) Musikalliansen menar att fokus på innehållsinnovation, eller för delen konstnärlig förnyelse, bör ha en framskjuten plats i framtida planer. Vad avser innehållsinnovation

MUSIK • ALLIANSEN

stödjer Musikalliansen betänkandets formulering *”Internationellt finns flera länder som gjort detta framgångsrikt och som konkurrerar med Sverige, inte minst i Asien, till exempel Japan och Sydkorea.”* (Sid 57)

- Avsnitt 7.3) Långsiktigt och snabbt på upphovsrättens marknad

Utredningen fastställer att ett starkt immaterialrättsligt skydd är en viktig förutsättning för att kreativa företag fortsatt ska vara del i en kunskapsekonomi i framkant, där skapande, innovation och digitalisering uppmuntras och omsätts i konkurrenskraft och tillväxt.

Musikalliansen välkomnar att betänkandet föreslår en strategi som höjer frågans aktualitet och kunskap på statlig nivå: *”Statens främjarmyndigheter behöver även höja kunskapen kring hur ny teknik fungerar, vilka affärsmodeller den ger upphov till och hur värden skapas i företagen inom kulturella och kreativa branscher. Detta för att kunna göra anpassningar av stöd och insatser för att möta företagets behov.”* Sid 62.

- Avsnitt 7.4) Export, internationalisering och värdeskapande utomlands

Musikalliansen delar analys, problembild och de förslag till målsättningar som finns under avsnitt 7.4.

Särskilt träffande för Musikalliansens verksamhet och målgrupper är formuleringar som: *”De mikro- och småföretag som kopplar samman soloföretag med internationella marknader och partners är också en viktig nyckel till ökad export. (sid 64)* Musikalliansen bekräftar bilden att mellanleden inom musiken, som agenturer och managers, är av stor vikt för att nå internationella marknader. De musiker och grupper som får agentursamarbeten att fungera väl, i kombination med en kvalitativ produktion, har oftast värdefulla förtjänster att hämta från detta. Inom sångare -och musikerskrået skiljer sig dock möjligheten att arbeta via managers beroende på genre, branschpraxis, affärsmodell och ekonomi i omlopp. Många soloföretagare inom musiken är sina egna managers och agenter, och utvecklingen av mellanleden är ett fortsatt utvecklingsområde.

Musikalliansen tillstyrker även målsättningen att det ska finnas *”avsatt statliga medel som möjliggör för branschernas företagsfrämjande funktioner att koppla samman företag och verksamma inom kulturella och kreativa branscher med internationella samarbetspartners och internationella marknader”* (sid. 65). Musikalliansen har nyligen arrangerat showcases i Sverige med tillresta internationella arbetsgivare från Europa, och gensvaret från både utövare och uppdragsgivare har varit positivt, med en hög andel konkreta kontrakt och uppdrag som resultat. Här finns ytterligare potential för utveckling.

Musikalliansen önskar även understryka påståendet att Sveriges internationella inflytande kan öka genom internationella satsningar: *”Företagen i de kulturella och kreativa branscherna tar inte heller enbart fram produkter som kommersiellt kan bidra till stora exportvärden. De är också viktiga bärare och förmedlare av idéer, kunskap, värderingar och kultur som har långsiktiga effekter för att bygga relationer och förtroende, som skapar förutsättningar för export och investeringar i svenska företag samt främjar bilden utomlands av Sverige som ett kreativt och innovativt land.”* Musikalliansen önskar tillägga att myndigheter och organisationer som Sida, Svenska institutet, Kulturrådet, Konstnärsnämnden och Selam genom åren genomfört betydande satsningar som haft tydliga målsättningar inom Sverigefrämjandet, främjande av handelsutbyte samt utvecklingsamarbete.

MUSIK • ALLIANSEN

Sådana internationella projekt bör säkras långsiktigt då de samstämmer med strategins tvärpolitiska anslag, samtidigt som det utvecklar kulturella och kreativa företag med konstnärlig förnyelse, kunskap och nya marknader.

- Avsnitt 7.5) Hållbar arbetsmarknad och kompetensförsörjning för alla

Detta avsnitt relaterar i hög grad till Musikalliansens uppgift vad avser att stödja yrkesutövare med stärkta villkor och möjligheter.

Liksom betänkandet konstaterar är trygghetsaspekten viktig för innehållsproducerande företag och individer. Riskbenägenheten att satsa på utveckling och produktion hänger ihop med den ekonomiska tryggheten och sociala hållbarheten som branschen och trygghetssystemen erbjuder. Här erbjuder alliansmodellen frilansande utövare inom scenkonstområdet det som avsnittet förespråkar: stärkt ekonomi och grundtrygghet med tillgång till trygghetsförsäkringar, målgruppsanpassade insatser, affärsrådgivning, tillgång till nätverk, kompetensutveckling och förstärkt kunskap om företagande och skatter.

Musikalliansen bidrar även till de målen som avsnittet formulerar under titeln *Behov av att säkerställa kompetens i kulturella och kreativa branscher*. Kompetensförsörjningsfrågan är av central betydelse för branschens utveckling och branschens aktörer, både vad avser mindre företagare som söker samarbetspartners såväl som för större producenter. Vikten av en uppdaterad, kvalificerad och konstnärlig kompetensbas för uppdragsgivare att tillgå hade med fördel kunnat understrykas tydligare i avsnittet. Avsnittet styr snabbt in på frågan om att möjliggöra för internationell arbetskraft. Här hade ett fokus på alliansmodellen kunnat belysa att det finns existerande system inom kulturbranschen som bidrar till att säkra en tillgång till spetskompetens och kreativ talang.

Alliansmodellens bidrag och betydelse

Tidigare utredningar såsom konstnärspolitiska utredningen "Konstnär – oavsett villkor?" (SOU 2018:23), samt Återstartsutredningen betänkande Från kris till kraft (2021:77) pekar på att scenkonstallianserna besitter strukturer, system och kompetenser som är specialutvecklade över tid för de olika scenkonstområdena, och för att möta de respektive frilansande yrkeskategoriernas behov. Scenkonstallianserna drivs som fristående aktiebolag och har en närhet både till branschens utövare och uppdragsgivare, bland annat genom att det är arbetsmarknadens parter som driver dem. Detta bidrar till uppdaterade analyser och en agil kapacitet.

Genom att använda, bredda och växla upp dessa strukturer kan anställningar, kompetensutveckling och främjande aktiviteter komma fler aktörer och företagare till del. Inte minst vittnar alliansernas anställda om att anställningsformen möjliggör för dem att vara yrkesutövare på heltid. Övningar, repetitioner samt arbete med strategisk verksamhetsutveckling stärker möjligheter och kvalitet. Genom anställningen säkras tillgång till de sociala trygghetssystemen och sjukpenninggrundande inkomst.

Genom pandemin har allianserna förhindrat flykt och förlust av viktiga konstnärskap. När scenkonstsektorn nu befinner sig i en återstartsfas har allianserna tillhandahållit nya satsningar, inte bara vad avser alliansernas anställda utav även genom att erbjuda bredare kurser och insatser. För Musikalliansens del har de nya satsningarna innefattat digitalisering, entreprenörskap, främjande

MUSIK • ALLIANSEN

satsningar på mentorskapsprogram, stärkande av nätverk och branschkontakter, audition- och nätverksplattformar, arrangörskunskap, masterclasses på avancerad nivå samt strategier för internationalisering.

- Avsnitt 7.6) Platsens betydelse för kulturella och kreativa verksamheter (och tvärtom).

Musikalliansen tillstyrker analys och förslag på målsättningar under kapitlet om platsens betydelse för kulturella och kreativa verksamheter, och tvärtom.

Avslutningsvis: Det har inte ingått i utredningens uppdrag att analysera eller föreslå konkret statlig, regional eller kommunal medelstildelning för att utveckla kulturella och kreativa företag och branscher. Musikalliansen önskar emellertid kommentera att många av de internationella strategierna som nämns i betänkandet, t.ex. Japans och Sydkoreas, har gått hand i hand med omfattande offentliga satsningar. Näringsutveckling tenderar att följa ekonomisk logik - desto större investering, desto större avkastning och resultat är att vänta.

Enligt uppdrag

Osiel Ibáñez
Vd Musikalliansen